

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

EKONOMIJA

Izpitna pola 1

Četrtek, 16. junij 2005 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj naliveo pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, ravnilo in žepni računalnik. Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

V tej izpitni poli je 30 vprašanj izbirnega tipa. Pravilen odgovor obkrožite in ga označite na listu za odgovore po navodilih na tem listu.

Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani.

[illegible]

Navodilo: Pri vsakem od naslednjih tridesetih vprašanj je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z naličnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 3 točke. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Ekonomski problem obstaja:

- A samo v slovenskem gospodarstvu;
- B v gospodarstvih z najnižjim bruto domačim proizvodom na prebivalca;
- C v vseh gospodarstvih sveta;
- D v vseh gospodarstvih razen v državah, ki so članice Evropske unije;
- E v nekdanjih etatičnih (socialističnih) gospodarstvih.

2. Dejstvo, da so potrebe izrazito subjektivne, izvira iz tega, da:

- A jih lahko zadovoljimo z nadomestnimi dobrinami;
- B jih posamezniki različno močno občutijo;
- C so pravzaprav neomejene ter se z še razvijajo in množijo;
- D se obnavljajo, kajti njihova zadovoljitev je le začasna;
- E jih lahko zadovoljimo z več dobrinami hkrati.

3. Osebni računalnik bi lahko opredelili kot:

- A samo potrošno dobrino;
- B potrošno in tudi luksuzno dobrino;
- C samo reprodukcijsko dobrino;
- D potrošno in tudi investicijsko dobrino;
- E samo investicijsko dobrino.

4. Blago je:

- A vsako dosegljivo sredstvo, ki je sposobno zadovoljiti potrebo;
- B dobrina, ki jo obdelamo in dodelamo v proizvodnem procesu;
- C tista dobrina, ki izključno zadovoljuje samo neposredne človeške potrebe po hrani;
- D vsaka surovina oziroma material, iz katerih pridobivamo proizvode;
- E proizvod, ki je namenjen trgu oziroma menjavi.

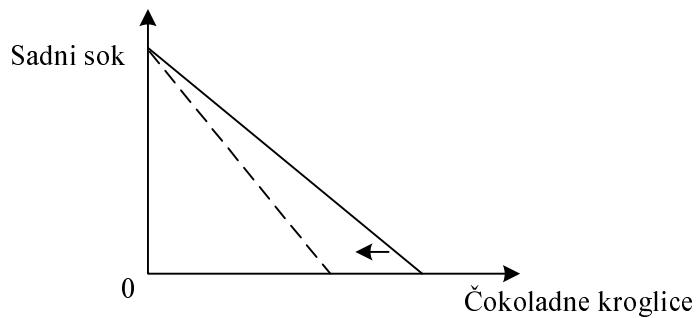
5. V tabeli so prikazane celotne koristi čokoladnih kroglic, ki jih je pojedla Klara.

Število kroglic	1	2	3	4	5
Celotna korist	0	5	8	10	10

Mejna korist pete čokoladne kroglice je:

- A 0
- B 5
- C 8
- D 10
- E 20

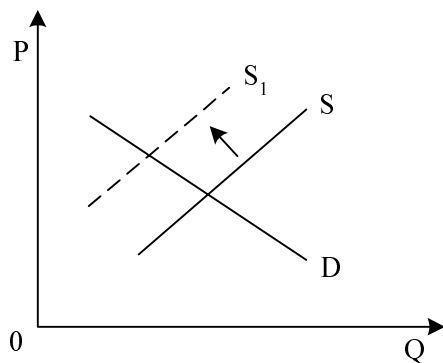
6. Slika prikazuje Klarino premico cene, ko kupuje čokoladne kroglice in sadne sokove.

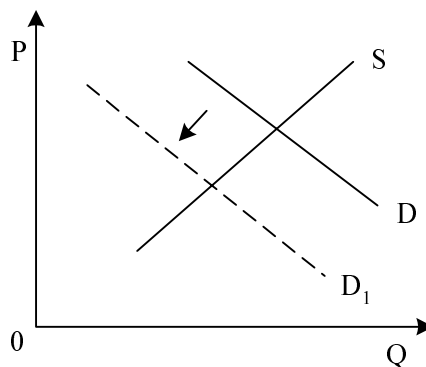
Premik Klarine premice cene je posledica:

- A zvišanja cen sadnih sokov;
- B znižanja cen čokoladnih kroglic;
- C Klarine odločitve, da bo nekaj denarja prihranila;
- D zvišanja cen čokoladnih kroglic;
- E znižanja Klarine žepnine.

7. Sliki prikazujeta dogajanje na trgu dobrin X in Y.

Slika 1

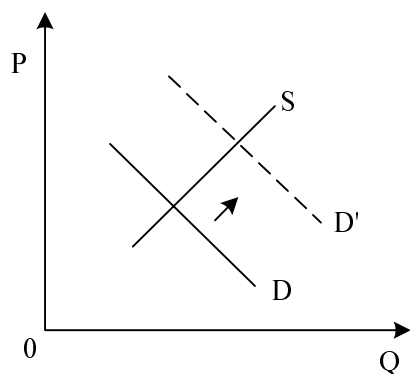

Slika 2

Zmanjšanje ponudbe dobrine X, ki ga prikazuje slika 1, je povzročilo spremembo na trgu dobrine Y, ki jo prikazuje slika 2. Dobrini X in Y sta:

- A kava in čaj;
- B govedina in perutnina;
- C železniški prevoz in letalski prevoz;
- D bencin in osebni avtomobili;
- E stanovanja v blokkih in stanovanjske hiše.

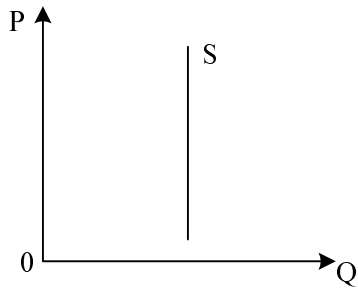
8. Slika prikazuje spremembo na trgu sadnih sokov.

Sprememba na sliki je posledica:

- A uvedbe carin na uvoz sadnih sokov;
- B odprave carin na uvoz sadnih sokov;
- C povečanja dohodka prebivalstva;
- D zmanjšanja dohodka prebivalstva;
- E izredno dobre letine sadja.

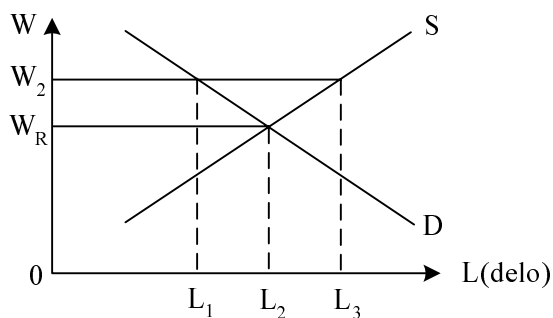
9. Slika prikazuje ponudbo dobrine X.

Glede na obliko krivulje ponudbe lahko sklepamo, da je dobrina X:

- A nujno zdravilo;
 - B električna energija;
 - C sol;
 - D Kofetarica, slika slovenske slikarke Ivane Kobilce;
 - E bencin.
10. Lastnik restavracije ve, da pri ceni 1000 SIT za kosilo proda v povprečju 100 kosil na dan. Cenovna elastičnost povpraševanja po kosilih v tej restavraciji je (-) 0,5. Če bo lastnik podražil kosilo za 10 %, bodo v restavraciji odslej prodali v povprečju naslednje število kosil na dan:
- A 99,5
 - B 98
 - C 95
 - D 90
 - E 50

11. Slika prikazuje trg nekvalificirane delovne sile v državi Levoniji.

Če država predpiše minimalno mezdo v višini W_2 , bo na trgu nekvalificirane delovne sile presežna ponudba, ki jo prikazuje daljica:

- A $0L_1$
- B $0L_2$
- C $0L_3$
- D L_1L_3
- E L_2L_3

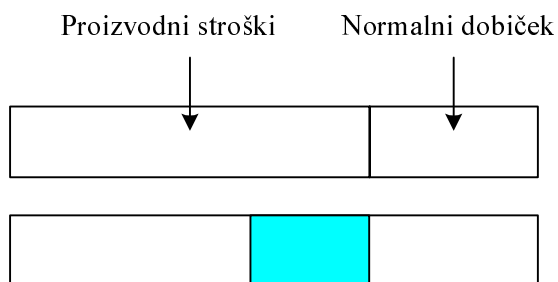
12. Na trgu dobrine X se je konkurenca spremenila iz popolne konkurence v monopol. Posledica te spremembe sta naslednji spremembi cene in prodane količine:

	Cena se je	Prodana količina se je
A	znižala	zmanjšala
B	povečala	povečala
C	znižala	povečala
D	povečala	zmanjšala
E	povečala	ni spremenila

13. Izidor je pregledoval svoje prejeme zadnjih dveh let in ugotovil, da se je njegova plača v tem obdobju podvojila, vendar so se cene medtem zvišale za 45 %. Izidorjeva realna plača:

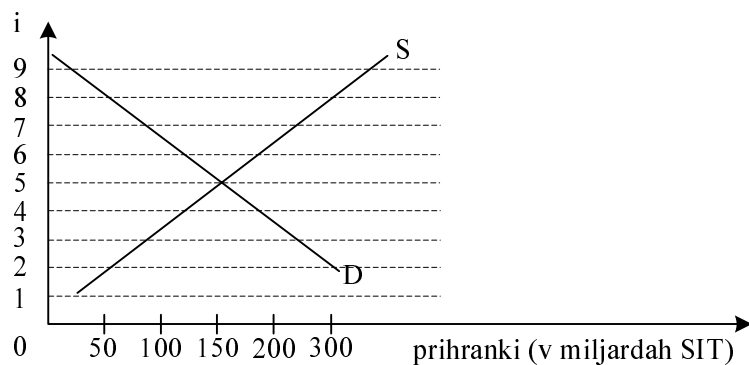
- A se je znižala za 45 %;
- B ostane nespremenjena;
- C se je povečala za 38 %;
- D se je povečala za 45 %;
- E se je povečala za 100 %.

14. Slika prikazuje enega od ekstradobičkov.

Vir ekstradobička, prikazanega s sliko, je v:

- A visokih cenah proizvoda;
 - B velikem povpraševanju po proizvodu;
 - C omejevanju proizvodnje;
 - D prihrankih pri stroških;
 - E monopolnem položaju proizvajalca.
15. Tamara se navdušuje nad naložbo v prodajalno s slaščicami v središču mesta. Pričakovana stopnja donosa znaša 8 %. Tržna obrestna mera, po kateri si lahko sposodi kapital, je prikazana v grafu.

Tamari bi svetovali, naj:

- A se ne odloči za naložbo, ker je pričakovana stopnja donosa nižja od tržne obrestne mere;
- B se odloči za naložbo, ker je pričakovana stopnja donosa višja od tržne obrestne mere;
- C se ne odloči za naložbo, ker je pričakovana stopnja donosa nizka;
- D raje varčuje, ker je tržna obrestna mera visoka;
- E se za naložbo ne odloči, ker je razlika med pričakovano stopnjo donosa in tržno obrestno mero negativna.

16. V reproduktivno potrošnjo uvrščamo:

- A proizvode, ki gredo neposredno v obliki potrošnih dobrin v končno porabo;
- B razkošne dobrine, ki si jih lahko privoščijo le prebivalci razvitih gospodarstev;
- C porabo v državnih podjetjih;
- D proizvode, ki so namenjeni uporabi v naslednjem proizvodnem procesu;
- E uporabo dobrin v gospodinjstvih, ko se dobrine v nekem času fizično uničijo.

17. Določanje prave količine denarja v obtoku ima izreden gospodarski, politični in socialni pomen. Prav zato je pomembno delovanje centralne banke, ki lahko s svojo politiko neposredno vpliva na:

- A V (obtočna hitrost denarja);
- B M (količina denarja);
- C P (raven cen);
- D Q (količina);
- E vse zgoraj naštetе spremenljivke.

18. Žiga je zamujal na predavanja in ni upošteval omejitve hitrosti v naselju. Prometna policija mu je izročila položnico za plačilo kazni za preokračitev hitrosti v višini 30.000 SIT. Ko je Žiga plačal kazen za storjeni prekršek, je denar opravil funkcijo:

- A merila vrednosti;
- B hranilca vrednosti;
- C menjalnega posrednika;
- D plačilnega sredstva;
- E svetovnega denarja.

19. Hilferding je med ovire za selitev kapitala v donosnejše panoge štel:

- A povečanje produktivnosti dela, ki se enakomerno uresničuje v vseh panogah, zato ni motiva za selitev kapitala;
- B vmešavanje države, ki nekatere panoge zaščiti pred tujo konkurenco in onemogoči vstop novega kapitala v take panoge;
- C povečanje organske sestave kapitala, s tem podaljšanje obrata kapitala, kar otežuje izstop kapitala iz panoge in hiter vstop v drugo panogo;
- D večjo vlogo bank, ki dajejo posojila le za vstop kapitala v panoge, ki so med bančniki bolj priljubljene;
- E nastajanje velikih korporacij, ki poslujejo v več panogah, zato jim sploh ni treba seliti kapitala; vselej imajo vsaj del kapitala v kakšni donosni panogi.

20. S pojmom kartel označimo tako združenje podjetij, za katero velja:

- A poslovna združenja več podjetij opravljajo skupne posle v proizvodnji, prodaji in finančni dejavnosti;
- B to so združenja podjetij iz različnih dejavnosti, na primer iz industrije, trgovine, transporta in bančništva, ki jih nadzoruje neka finančna skupina, z največjim deležem kapitala;
- C da se oblikuje družba, ki nadzoruje več podjetij z večinskimi lastniškimi deleži in svojimi predstavniki v upravnih odborih teh podjetij;
- D podjetja v združenju ostajajo pravno samostojna, vendar se dogovorijo o skupni prodaji izdelkov, o cenah, tržnih deležih in plačilnih pogojih ter podobnih poslovnih vprašanjih;
- E da nastane eno samo podjetje, v katero se vključijo vsa druga, njihovi lastniki postanejo delničarji novega podjetja, tisti z največjim deležem delnic pa postane menedžer podjetja.

21. Z razvojem kapitalističnih podjetij kot delniških družb se sčasoma oblikujejo korporacije, v katerih se spremeni način uresničevanja profitnega motiva:

- A korporacije, ki imajo velikanski kapital, so zadovoljne že s profitno mero 35 %, ki jim ob velikem obsegu kapitala še vedno prinaša veliko dobička;
- B korporacije hočejo v vsakem trenutku doseči kar največji dobiček, zato hitro prilagajajo cene spremembam v povpraševanju in ponudbi;
- C korporacije, v kateri imajo velik vpliv menedžerji, težijo h kar največjim zaslužkom menedžerjev, za lastnike pa zagotovijo dobiček, enak obrestim, ki bi jih dobili lastniki, če bi kapital položili na svoj račun v banki;
- D korporacije uresničujejo profitni motiv na dolgi rok, s stabilno proizvodnjo in tehničnim napredkom dosegajo največjo množino dobička v daljšem obdobju;
- E korporacije dosegajo visoke dobičke v obdobju prosperitete, ob depresiji pa se zatečejo po pomoč države, ki jim pomaga preživeti z različnimi oblikami državne pomoči.

22. Ena temeljnih ekonomskih vlog države v kapitalističnem sistemu se nanaša na naslednji cilj:

- A država s svojo ekonomsko vlogo zagotavlja sorazmerno visoko akumulacijo in tako razvojno dinamiko kapitalističnega sistema;
- B v mednarodnih okvirih spodbuja svoja podjetja k sodelovanju s podjetji iz manj razvitih držav, da bi zagotovila bolj enakomeren razvoj vseh držav po svetu.;
- C z ideološko vlogo spodbuja uveljavljanje ideologije bogatih slojev prebivalstva, s čimer spodbuja tudi revne, da več trošijo in tako omogočajo večji obseg proizvodnje;
- D v represivni funkciji država odvzema del visokih dohodkov premožnim slojem in ta del dohodkov razdeli med vse prebivalstvo zaradi večje socialne enotnosti;
- E s financiranjem vojaških raziskav omogoča vse naprednejše orožje, tako pa veliko moč te države in gospodarstva v svetovnem okviru.

23. Zaradi posredovanja vojske ZDA in Velike Britanije v Iraku se po svetu širi nasprotovanje Američanom, ki v nekaterih državah po svetu, katerih prebivalstvo ne podpira takšne ameriške politike, povzroča:

- A nasprotovanje mednarodni politiki ZDA, vendar hkrati prepričanje, da je ameriška tehnologija najboljša, in zato množično kupovanje ameriških izdelkov;
- B večjo nagnjenost prebivalcev teh držav do bojkota ameriških izdelkov in nasprotovanja gradnji podružnic ameriških podjetij;
- C navdušenje prebivalcev za filme iz Hollywooda, ki prikazujejo premoč sodobne ameriške vojaške tehnologije;
- D zanimanje ljudi za to, kaj se dejansko dogaja v ZDA, zato pa dosti številnejša turistična in poslovna potovanja v ZDA;
- E povečanje zanimanja za ameriške izdelke, ki niso povezani z vojaško proizvodnjo, hkrati pa bojkot izdelkov ameriške vojaške industrije.

24. Podjetje Alpina, ki proizvaja v velikem obsegu čevlje za alpsko smučanje in tekaške čevlje, načrtuje zmanjšanje izdelave čevljev v nekaterih obratih v Sloveniji in prenos proizvodnje v Azijo predvsem iz naslednjega razloga:

- A zaradi zelo kakovostnega usnja, ki je na razpolago v Aziji, saj je na primer Kitajska znana po prireji veliko prašičev in izdelavi prašičjega usnja;
- B v Aziji je veliko oblikovalcev sodobne obutve;
- C z rastjo življenjske ravni v azijskih državah nastaja velik trg za smučarske čevlje, zato je najbolje, če je proizvodnja blizu tem trgom;
- D v Aziji podjetje Alpina lažje dobi bančna posojila za gradnjo proizvodnih zmogljivosti;
- E v azijskih državah so množice delavcev pripravljene delati tudi za štiri- ali petkrat nižje plače kakor zaposleni v Sloveniji.

25. Ameriški vojaški poseg v Iraku v letu 2003 je spodbudil predvsem ameriški vojaško-industrijski kompleks, s čimer razumemo:

- A številna nova, majhna podjetja, ki so v proizvodnji vojaških potrebščin ocenila, da imajo dobre možnosti za zaslužek in rast;
- B zaposlene v ameriških vojaških oporiščih v ZDA in po svetu, ki z množičnim gibanjem vojaških sil po svetu dobijo dobre zaslužke;
- C tista ameriška podjetja, ki jih vodijo upokojeni častniki, ki se upokojijo sorazmerno mladi in potem najdejo delo v različnih podjetjih zaradi svojega znanja delati z ljudmi (vojaki) ter reševanja zahtevnih vprašanj organizacije proizvodnje in distribucije blaga;
- D povezovanje velikih podjetij, zlasti iz naftne in vojaške industrije, dobro organiziranega vojaškega vrha in republikanskega dela ameriškega državnega aparata;
- E povezave med velikimi ameriškimi podjetji in velikimi podjetji iz drugih držav po svetu, ki so skupaj zainteresirana za porabo nakopičenega orožja in vojaškega materiala.

26. S pojmom človeški kapital označujemo:

- A delavce, ki opravljajo kakršno koli plačano delo;
- B delavce, ki nimajo zaposlitve, vendar jo aktivno iščejo;
- C vse osebe, ki opravljajo poklic in za svoje delo prejemajo dohodke v denarju in naravi;
- D kvalitativne značilnosti aktivnega prebivalstva;
- E neaktivne osebe, ki so ekonomsko samostojne, ker prejemajo dohodke.

27. V plačilni bilanci so zabeležena vsa plačila, ki gredo v danem obdobju legalno prek državne meje. Na kreditno stran plačilne bilance (s pozitivnim predznakom) bi knjižili:

- A stroške maturantskega izleta v Grčijo v višini 11.000 evrov, ki so jih maturanti mariborske gimnazije nakazali turistični agenciji Popotnik d. o. o.;
- B 20.000 evrov, ki jih je prejel slovenski vinar pri izvozu vina na Poljsko;
- C 30.000 evrov, ki jih je za nakup avtomobila plačala slovenska vlada nemškemu proizvajalcu;
- D posojilo v višini 100.000 evrov, ki ga je slovensko podjetje najelo pri banki v Švici;
- E 100 avstralskih dolarjev, ki jih je Petru za rojstni dan po pošti poslala teta iz Avstralije.

28. Primarni denar:

- A je gotovina v obtoku;
- B je denar, ki ga izdajajo samo poslovne banke;
- C so krediti, ki jih poslovne banke dajejo svojim komitentom;
- D je denar, ki ga izdaja samo centralna banka;
- E so obvezne rezerve poslovnih bank.

29. Slovenija je imela do vstopa v prvo fazo prevzema evra režim:

- A trdnega (fiksne) deviznega tečaja;
- B prosto drsečega deviznega tečaja;
- C depreciiranega deviznega tečaja;
- D apreciiranega deviznega tečaja;
- E uravnavano drsečega deviznega tečaja.

30. Osrednja institucija zakonodajne oblasti v Sloveniji, katere temeljne naloga je sprejemanje zakonov, je:

- A državni zbor;
- B državni svet;
- C vlada;
- D računsko sodišče;
- E ustavno sodišče.